

УДК 37.016:78

Ма Чен

аспірант факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова, м. Київ, Україна
e-mail: innagek68@mail.ru

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМПЕТЕНТНІСНИЙ НАПРЯМ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ДО СПІВАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШКОЛЯРІВ У ПОЗАШКІЛЬНИХ МИСТЕЦЬКИХ ЗАКЛАДАХ

Стаття розкриває специфіку інформаційно-компетентнісного напрямку підготовки майбутніх учителів музики до співацької діяльності школярів у позашкільних мистецьких закладах. Розглянуто різні форми підготовки студентів факультетів мистецтв до організації музично-просвітницької діяльності школярів у процесі різновидів музичної діяльності: сприймання музики; виконання музики; створення музики; оцінювання музичних явищ. Виокремлено чотири основних елементи інформаційно-компетентнісного напрямку підготовки студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до співацької діяльності школярів у позашкільних мистецьких закладах, а саме: когнітивно-перцептивних, ціннісно-орієнтаційних, практично-виконавських, творчо-продуктивних.

Ключові слова: інформаційно-компетентнісний напрям, підготовка майбутніх учителів музики, співацька діяльність школярів, позашкільні мистецькі заклади, факультети мистецтв.

На сучасному етапі розвитку освіти задекларовано комплекс концептуальних ідей і положень щодо впровадження інноваційних педагогічних технологій та підвищення рівня фахової підготовки майбутніх учителів. Тому актуальною стає проблема вдосконалення підготовки фахівців, зокрема вчителів музики, педагогів-музикантів, здатних не тільки до професійної самореалізації, а й спроможних залучити підрастаюче молоде покоління до глибокого пізнання творів музичного мистецтва та їх творчого розвитку у процесі колективних музичних занять.

Важливу роль відіграють співацькі колективи в позашкільній роботі, які розкривають перед учнями художні образи, збагачують досвідом творчості, формують духовний світ, розвивають самостійне мислення, пробуджують творчу ініціативу тощо. Організація співацької діяльності учнів у позашкільних мистецьких закладах є важливою складовою професійної діяльності вчителя музики, який повинен виявляти себе не тільки як висококваліфікований спеціаліст-керівник, але й як педагог, організатор, вихователь, духовний наставник. У зв'язку з цим перед музично-педагогічними ВНЗ постає важливе завдання підготовки компетентних фахівців, спроможних здійснювати творчу діяльність в умовах сучасного розвитку мистецької освіти, запроваджуючи в навчально-творчий процес нові форми і методи педагогічної роботи.

У науково-методичній літературі проблема фахової підготовки майбутніх учителів до практичної діяльності у позашкільних навчальних закладах висвітлена достатньо повно. Загальнопедагогічні засади професійної освіти майбутніх учителів висвітлюються у працях І.Беха, І.Зязюна, І.Підласого, М.Фіцули, М.Ярмаченка та ін.; питання специфіки педагогічної діяльності учителів розкриваються в дослідженнях С.Архангельського, В.Галузинського, В.Сластьоніна та ін.; проблеми професійної підготовки педагогів-музикантів та сучасної теорії музично-педагогічної освіти розглядаються у працях О.Дем'янчука, Л.Куненко, Л.Масол, О.Олексюк, Г.Падалки, О.Ростовського, О.Рудницької, О.Щолокової та ін.; методичні аспекти підготовки майбутнього вчителя музики виокремлені в дослідженнях Л.Арчажникової, А.Козир, В.Муцмахера, Л.Хлебнікової та ін.; підготовка студентів факультетів мистецтв до позашкільної просвітницької діяльності розкрита в дослідженнях О.Апраксіної, Б.Бриліна, Т.Жигінас, С.Кручиніна, О.Кузнецової, В.Лабунця, В.Лапченка, О.Олексюк, О.Просіної, Г.Солопаха, В.Шацької та ін.

Метою статті є розкриття специфіки інформаційно-компетентнісного напрямку підготовки студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до співацької діяльності учнів у позашкільних мистецьких закладах. Корифеї музично-педагогічної освіти (Б.Асаф'єв,

О.Апраксина, Л.Арчажникова, Н.Гродзенська, Д.Кабалевський, Г.Падалка, В.Шацька, Б.Яворський заклали підґрунтя та практично довели дієвість просвітницької діяльності учителя музики у позашкільних мистецьких закладах. Саме вони виявили основні положення, та дослідили специфіку проведення різних форм музично-просвітницької роботи серед дітей та юнацтва.

Прогресивні ідеї щодо створення у вищих навчальних закладах культури та мистецтв музично-просвітницьких центрів естетичного розвитку дітей та юнацтва у яких силами студентів і викладачів забезпечити музично-просвітницьку діяльність регіонального, районного масштабу, на жаль, до сьогодні лишаються поза увагою адміністрації вишів. У силу певних обставин ми можемо зосередити увагу на передбаченні майбутніми учителями музики свого професійно-педагогічного майбутнього у якості музикантів-виконавців-просвітителів. З цією метою нами виділено напрями підготовки студентів до співацької діяльності учнів у позашкільних мистецьких закладах, котрі спрямовані на: широке використання впливу музичного мистецтва на пізнавальну і творчу діяльність учнів; налагодження музично-виконавської взаємодії та діалогових стосунків між керівником та учнями; формування в учнів виконавських умінь і навичок під час співацької роботи.

Видатні діячі культури та мистецтва минулого століття (А.Гольденвейзер, О.Луначарський, Г.Нейгауз, С.Танєєв, В.Стасов, В.Шацька, М.Юдіна та ін.) неодноразово наголошували на значних можливостях музичного, зокрема концертного просвітництва для виховання високої культури та музичного смаку підростаючого покоління.

З багатьох напрямків підготовки майбутніх учителів музики до співацької діяльності у позашкільних навчальних закладах нами виокремлено інформаційно-компетентнісний тому, що він, певною мірою, дозволяє подолати суперечностей, що виникають між: зростаючими вимогами до якості фахової підготовки майбутніх учителів музики й усталеною практикою навчання у ВНЗ; удосконаленням практичної підготовки майбутніх учителів музики та їх здатністю до музично-педагогічної діяльності; необхідністю фахової підготовки майбутніх учителів музики до організації співацької діяльності учнів у позашкільних мистецьких закладах і відсутністю в системі підготовки відповідного методичного забезпечення.

Інформаційно-компетентнісний напрям підготовки майбутніх учителів музики до співацької діяльності школярів у позашкільних мистецьких закладах спрямований на формування ключових і предметних компетентностей студентів мистецьких факультетів педагогічних університетів. важливим результатом цього процесу є формування загальної компетентності майбутніх учителів музики, що стане сукупністю ключових компетентностей, інтегрованою характеристикою особистості вчителя, моделлю «ідеального» образу керівника співацького учнівського гурту. Інформаційно-компетентнісний напрям підготовки майбутніх учителів музики до співацької діяльності школярів у позашкільних мистецьких закладах полягає в узагальненому усвідомленні студентів щодо сутності поняття компетентності та його значення в становленні фахівця.

Під поняттям інформаційно-компетентнісний напрям нами розуміється спрямованість освітнього процесу на формування ключових і предметних інформаційних компетентностей особистості. Професійну компетентність учителя музики (поряд з багатьма іншими компетенціями) складають фахові музичні компетенції, які є сукупністю базових музичних знань, сформованих умінь і навичок елементарного музикування (співацької діяльності), оцінної діяльності та досвіду творчої музичної діяльності у процесі підготовки до співацької діяльності школярів у позашкільних мистецьких закладах, що зумовить успішну самореалізацію майбутнього вчителя музики в музично-освітній діяльності, здійснення музично-педагогічного впливу в позашкільній роботі з учнівською молоддю [2, 123].

Доцільно зазначити, що навчальні, виховні та освітні завдання, які стоять перед майбутніми вчителями музики, сприяли виокремленню найбільш доцільних напрямків та зосередженню на найбільш перспективних та ефективних, на нашу думку, методах її формування в процесі фахової, зокрема, диригентсько-хорової підготовки, до яких відносимо й впровадження середовищного підходу, інтенсифікацію процесу навчання за допомогою інтерактивних форм та інформаційних методів підготовки, використання просвітницьких технологій.

Аналіз видів музичної діяльності та галузевих стандартів щодо підготовки вчителя музики, дозволяють виокремити найактуальніші базові різновиди музичної діяльності: сприй-

мання музики; виконання музики; створення музики; оцінювання музичних явищ. Ми цілком підтримуємо думку дослідниці, щодо розшарування та виявлення чотирьох (основних) базових компетенцій підготовки майбутніх учителів музики до співацької діяльності школярів у позашкільних мистецьких закладах.

Доцільно зазначити, що чотирьом базовим видам музичної діяльності відповідають чотири види фахових музичних компетенцій:

- когнітивно-перцептивних (накопичення фахових знань – музично-теоретичних, технологічних, методичних), які є теоретичною і методичною основою ефективної діяльності вчителя музики;
- ціннісно-орієнтаційних (формування нормативно-регулятивних механізмів оцінної діяльності – ціннісних орієнтацій, смаків, ідеалів, мотивів у опрацюванні вокально-хорової літератури, репертуарному забезпеченні);
- практично-виконавських (сукупність музично-естетичного досвіду, музично-виконавських умінь: мануальної диригентської техніки, вокальних, мовленнєвих, пластичних), що зумовлюють практичну реалізацію технологічного арсеналу в процесі навчання;
- творчо-продуктивних (інтерпретаційні, імпровізаційні, проектувальні вміння, творча самостійність, тощо) [1, 29].

Професійну компетентність учителя музики поряд з багатьма іншими компетенціями, складають фахові музичні компетенції, які є сукупністю базових музичних знань, сформованих умінь і навичок елементарного музикування (виконавства), оцінної діяльності та досвіду творчої музичної діяльності у процесі підготовки до співацької діяльності школярів у позашкільних мистецьких закладах, що зумовить успішну самореалізацію майбутнього вчителя музики в музично-освітній діяльності, здійснення музично-педагогічного впливу в позашкільній роботі з школярами.

Інформаційно-компетентнісний напрям підготовки майбутніх учителів музики до співацької діяльності школярів у позашкільних мистецьких закладах реалізується за такої педагогічної умови, як усвідомлення майбутніми вчителями музики на рівні переконань позитивного впливу застосування навчальних засобів у процесі удосконалення підготовки студентів факультетів мистецтв, зокрема інформаційно-комунікаційних технологій.

Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес впливає практично на всі процесуально-функціональні елементи підготовки майбутніх учителів музики до співацької діяльності школярів у позашкільних мистецьких закладах, а саме: інтерактивну; організаційну; оцінну; сугестивну; рефлексивну; гедоністичну; дослідно-творчу. Це зумовлює необхідність до набуття нових знань, умінь, навичок, уявлень, тобто вихід на новий рівень професійної компетентності, пов'язаний з діяльністю в інформатизованому культурноосвітньому просторі.

У такому ракурсі інформаційно-компетентнісний напрям підготовки майбутніх учителів музики до співацької діяльності школярів у позашкільних мистецьких закладах стає суттєвим елементом оновленої професійної підготовки студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів. з метою оптимізації цього процесу нами був розроблений віртуальний спецкурс, який складається з теоретичного, методичного та практичного блоку, що включає необхідний обсяг навчального матеріалу для подальшого ефективного застосування навчальних програмних засобів у майбутній діяльності учителів музики у позашкільних мистецьких закладах.

До теоретичного блоку ввійшов спецкурс, що складався з інформаційних та проблемних тем, лекції-бесіди, співбесіди з елементами розв'язання конкретних навчальних ситуацій, у формі дискусій: «Аналіз можливостей застосування додаткових прийомів з мережі Internet у навчальному процесі» та «Організація професійної діяльності шляхом застосування середовищного підходу». Розроблені теми для студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів поєднували усний виклад навчального матеріалу із застосуванням навчальних програмних засобів. Для цього виготовлялись і застосовувались слайди в різних програмних ситуаціях. Для кращого сприяння активності студентів до сприйняття та осмислення навчального матеріалу було застосовано ілюстративно-демонстраційні прийоми та методи. Для усвідомлення майбутніми вчителями музики на рівні переконань позитивного впливу застосування навчальних програмних засобів на процес оптимізації підготовки майбутніх учителів музики до співацької діяльності школярів у позашкільних мистецьких закладах використовувались записи наукових, публіцистичних, культурно-

просвітницьких аудіо- та відеопрограм; «Навчальні програмні засоби у практичній діяльності учителя музики», «Застосування комп'ютера на уроках музики», «Середовищний підхід в музично-педагогічній освіті», «Роль майбутнього учителя музики у використанні навчальних Інтернет засобів» та ін.

Інформаційно-компетентнісний напрям підготовки майбутніх учителів музики до співацької діяльності школярів у позашкільних мистецьких закладах сприяє ознайомленню студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів з технічними та навчальними програмами, за дещо розширеною проблематикою, так як даний вид діяльності виявився ефективним та інноваційним, що на нашу думку, значно розширить горизонти сприймання та удосконалить можливості впровадження Інтернет ресу-

рсів у навчальний процес, що дозволить адаптувати студентів до широкого практичного застосування у подальшій професійній діяльності з учнями.

Список використаних джерел

1. Жигінас Т.В. Методика підготовки майбутніх учителів музики до концертно-освітньої діяльності: навчально-методичний посібник / Т.Жигінас – К. : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. – 178 с.
2. Козир А.В. Професійна майстерність учителів музики: теорія і практика формування в системі багаторівневої освіти / А. В. Козир. – К.: НПУ, 2008. – 380 с.

References

1. Zhyhinas T.V. Metodyka pidhotovky maybutnikh uchyteliv muzyky do kontsertno-osvitn'oyi diyal'nosti: navchal'no-metodychnyy posibnyk / T.Zhyhinas – K.: NPU imeni M.P. Drahomanova, 2014. – 178 s.
2. Kozyr A.V. Profesiyna maysternist' uchytelev muzyky: teoriya i praktyka formuvannya v systemi bahatorivnevoyi osvity /A.V. Kozyr. – K.: NPU, 2008. – 380 s.

Ma Chen

ИНФОРМАЦИОННО-КОМПЕТЕНТНОЕ НАПРАВЛЕНИЕ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ МУЗЫКИ К ПЕВЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ШКОЛЬНИКОВ ВО ВНЕШКОЛЬНЫХ УЧЕРЕЖДЕНИЯХ

Статья раскрывает специфику информационно-компетентного направления подготовки будущих учителей музыки к певческой деятельности школьников во внешкольных художественных заведениях. Рассмотрены различные формы подготовки студентов факультетов искусств в организации музыкально-просветительской деятельности школьников в процессе разновидностей музыкальной деятельности: восприятие музыки; исполнение музыки; создание музыки; оценивания музыкальных явлений. Выделены четыре основных элемента информационно-компетентного направления подготовки студентов факультетов искусств педагогических университетов к певческой деятельности школьников во внешкольных художественных заведениях, а именно: когнитивно-перцептивных, ценностно-ориентационных, практически-исполнительских, творчески продуктивных.

Ключевые слова: информационно-компетентный направление, подготовка будущих учителей музыки, певческая деятельность школьников, внешкольные художественные заведения, факультеты искусств.

Ma Chen

INFORMATION-COMPETENCE DIRECTION OF THE PREPARATION OF FUTURE MUSIC TEACHERS FOR THE SINGING ACTIVITY OF SCHOOLCHILDREN IN EXTRACURRICULAR INSTITUTIONS

The article reveals the specific information competency areas of training future teachers of music for singers extracurricular activities of students in art schools. Different forms of training students of the arts to organize musical and educational activities of students in the kinds of musical activity, perception of music; performance of music; creating music; Evaluation of musical events. Isolate four basic elements of information and competence field of study arts students of pedagogical universities singers activity to students in out-of-the art facilities, such as: cognitive-perceptual, value-orientation, practical performing, creative and productive.

Key words: information and direction competency, training future music teachers, singers activity of students, out-of-the art facilities, the Faculty of Arts.

Стаття надійшла до редколегії 01.05.2017